

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи,
культури та української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

«09» 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РИТОРИКА

для студентів

спеціальності 081 Право

освітньо-професійної програми 081.00.01 Право

освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	0879/21
(підпис)	(прізвище, ініціали)
«	» 2021 р.

Київ — 2021

Розробник: Ловейко Тетяна Володимирівна, викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології

Протокол від 28 серпня 2021 р. № 1

Голова циклової комісії Олена ГРУЗДЬОВА

Робочу програму перевірено
«04» вересня 2021 р.

Заступник директора з
навчально-методичної роботи

 Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора з
навчальної роботи

 Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3 / 90
Курс	I
Семестр	I
Кількість змістових модулів з розподілом	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	+
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма з дисципліни «Риторика» складена відповідно до навчальної програми й призначення цієї дисципліни в структурно-логічній схемі, що охоплює всі розділи навчальної програми, з загальною кількістю 90 годин, передбачених робочим навчальним планом.

Метою курсу є оволодіння студентами навичками публічного мовлення, добору влучних аргументів, а також коректного доречного спілкування загалом.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувати всебічне цілісне уявлення про методологію, теоретичні засади, систему законів та історію розвитку риторики в людському суспільстві;
- сформувати стійкий позитивний мотиваційний інтерес до творчої риторичної практики, підготувати студентів до професійної мовленнєвої діяльності в усіх фахових комунікативних сферах;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням норм культури мовлення у процесі комунікації у різних ситуаціях, зокрема й нестандартних;
- виробити вміння здійснювати конструювання текстів різних стилів, самостійної побудови промов різної спрямованості з використанням основних технологій раціонального та емоційного впливу на аудиторію;
- формувати світоглядні принципи мовної особистості, виховувати повагу до рідної мови, почуття особистої відповідальності за власну мовну поведінку й стан мовленнєвої культури суспільства.

Дисципліна забезпечує оволодіння студентами загальними та спеціальними компетентностями і досягнення програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК-1	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність спілкуватися іноземною мовою	1–8
ЗК-2	Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії	1–8
ЗК-5	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи	1–8
ЗК-6	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	4–8
ЗК-9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, бути самокритичним	1–8
ЗК-10	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства	1–8
<i>Фахові компетентності</i>		
ФК-18	Навички консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів,	4–8

	відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації	
<i>Предметні компетентності</i>		
	Здатність створювати публічні виступи, дотримуючись етикету спілкування, використовуючи прийоми новизни та проблемні ситуації	4, 5
	Вміння добирати літературу відповідно до теми; стилістично вмотивовані мовні засоби для публічного або міжособистісного спілкування; синоніми, пароніми, омоніми, антоніми для урізноманітнення професійного мовлення; стилістично правильні висловлювання для дотримання культури спілкування; мовні одиниці при написанні професійних текстів відповідно до правил правопису	4–8
	Здатність ефективно спілкуватися у сфері професійної діяльності державною мовою; адекватно сприймати дії та вчинки співрозмовників, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки, створювати у мовленнєвому середовищі сприятливий психологічний мікроклімат	4–8
	Володіти вмінням чітко й виразно висловлювати думку, знати закони техніки мовлення: правильної постановки дихання, розвитку голосу, чіткої та зрозумілої дикції, нормативної орфоепії	6–8

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент

- вільно володіє письмовою та усною державною мовою, правильно вживає правову термінологію (ПРН-1);
- знає етапи розвитку мистецтва красномовства, його основні види й жанри, етапи та стадії творення промов різної спрямованості;
- розуміє суть законів красномовства;
- вміє створювати тексти до публічних виступів, акцентувати проблеми у промові, знає способи викладення матеріалу виступу;
- використовує риторичні прийоми під час робочого процесу та повсякденного спілкування;
- знає соціально-психологічні закони спілкування оратора й аудиторії, основні поняття культури мовлення, техніки усного мовлення, орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, стилістичні норми ділового спілкування, етикету ділового спілкування;
- аналізуватиме тексти різних видів і жанрів, фахову термінологію та застосовуватиме її у різноманітних комунікативних процесах;
- правильно оцінюватиме стилістичні можливості мовних засобів;
- створюватиме публічні виступи, дотримуючись етикету спілкування, використовуючи прийоми новизни та проблемні ситуації.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Усього	Аудиторна:					Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Підсумковий контроль	
Змістовий модуль 1. Загальні питання теорії красномовства. Основи ораторського мистецтва							
Тема 1. Предмет і завдання риторики, її основні поняття. Риторичні закони	9	2	2				5
Тема 2. Історія красномовства від доби Античності до сьогодення	11	4	2				5
Тема 3. Основні види і жанри красномовства	9	2	2				5
Модульна контрольна робота 1.	2					2	
Усього за змістовий модуль 1.	31	8	6	-	-	2	15
Змістовий модуль 2. Структура риторичної діяльності							
Тема 4. Етапи творчої діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу	12	4	2				6
Тема 5. Композиція промови. Диспозиція. Теза та аргументи промови. Когезія	11	4	2				5
Модульна контрольна робота 2.	2					2	
Усього за змістовий модуль 2.	25	8	4	-	-	2	11
Змістовий модуль 3. Риторична культура професійно мовлення							
Тема 6. Елокуція. Мовленнєве оформлення промови	10	2	2				6
Тема 7. Меморія. Акція. Зовнішня культура комунікації	11	4	2				5
Тема 8. Риторичні форми діалогічного мовлення. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови	11	4	2				5
Модульна контрольна робота 3.	2					2	
Усього за змістовий модуль 3.	34	10	6	-	-	2	16
Усього за курс	90	26	16	-	-	6	42

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання теорії красномовства.

Основи ораторського мистецтва

Тема 1. Риторика як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання риторики, її основні поняття і закони

Риторика та її роль у розвитку гуманітарних наук. Предмет і завдання риторики як науки і навчальної дисципліни. Традиції, основні поняття класичної риторики. Риторична формула. Закони риторики. Основоположні розділи риторики. Зв'язок риторики з іншими науками. Роль ораторського мистецтва у професійній діяльності юриста.

Основні поняття теми: риторика, промова, оратор, аудиторія, вплив на аудиторію, модули публічного виступу, логос, етос, пафос, закони риторики, концептуальний закон, стратегічний закон, закон моделювання аудиторії, тактичний закон, мовленнєвий закон, закон ефективної комунікації, системно-аналітичний закон, етапи діяльності промовця, риторична формула.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 5, 6, 8, 10.

Тема 2. Історія красномовства від доби Античності до сьогодення

Історія ораторського мистецтва. Красномовство міфології і стародавнього світу. Риторика Античної Греції. Ораторська діяльність Перикла, Сократа, Демосфена та Аристотеля. Трактат Аристотеля «Риторика». Особливості давньоримського ораторського мистецтва. Ораторська діяльність Марка Цицерона, педагогічна риторика Марка Квінтіліана. Формування нових засад європейського красномовства в епоху Середньовіччя і Відродження. Зародження університетського красномовства. Гомілетика та християнське красномовство. Історія вітчизняного красномовства. Красномовство Київської Русі. Києво-Могилянська академія як осередок риторичної культури України. Риторично-гуманістична концепція Григорія Сковороди. Праця Феофана Прокоповича «Про риторичне мистецтво». Принцип гармонізуючої риторики Яна Коменського. Сучасний етап розвитку риторики. Неориторика.

Основні поняття теми: класична риторика, неориторика: аргументативна і лінгвістична; софістика, полеміка, діалектика; промови дорадчі, епідейктичні, судові; філіппіки; теорія трьох стилів; гомілетика, університетське красномовство.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова) : 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 5, 6, 8, 15.

Тема 3. Основні види та жанри сучасного ораторського мистецтва

Роди і види ораторського мистецтва. Основні жанри ораторського мистецтва. Види публічних виступів, їх характерні риси. Соціально-політичне красномовство.

Академічне красномовство. Юридичне красномовство. Соціально-побутове красномовство. Рекламне красномовство. Церковно-богословське красномовство. Лекційно-пропагандистське красномовство. Стилi і жанри педагогічного красномовства. Риторичний канон у педагогічному дискурсі.

Основні поняття теми: академічне красномовство, наукова доповідь, повідомлення, лекція, реферат, виступ, бесіда; церковне красномовство, катехізація, проповідь: політичне красномовство, військовоє красномовство, політична промова, судове (юридичне) красномовство, дебати, судова промова: прокурорська, адвокатська; суспільно-побутове красномовство, епідейктичне (урочисте) красномовство, ювілейна промова, привітальне слово, застільне слово (тост), надгробне (поминальне) слово.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 13, 14, 15

Змістовий модуль 2.

Структура риторичної діяльності.

Риторична культура професійного мовлення

Тема 4. Етапи творчої діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу

Закон ступеневої послідовності у риторичній діяльності. Етапи підготовки оратора: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, рефлексія і релаксація (рефлексія). Інвенція як мистецтво попередньої систематизації матеріалу. Стратегія і тактика публічного виступу. Мета публічного виступу: інформування чи переконання. Установка оратора: проінформувати (навчити), розважити, заохотити, переконати, самопрезентація. Аналіз майбутньої аудиторії. Ознаки аудиторії: соціально-демографічні, соціально-психологічні, формально-ситуативні. Портрет аудиторії: її мотиви, інтереси, установки. Вибір теми, розроблення предмету промови. Методи підготовки: вивчення першоджерел, збирання матеріалу, виписки, зберігання інформації. Короткі форми запису прочитаного: складання конспекту, тез, плану.

Основні поняття теми: етапи творчої діяльності промовця: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, релаксація (рефлексія); стратегія і тактика промовця; мета публічного виступу: переконання, інформування; моделювання майбутньої аудиторії, конспект, тези, план простий, складний, цитатний.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 3, 4, 14, 15.

Тема 5. Композиція промови. Диспозиція. Когезія

Структура промови: вступ, виклад, аргументація, заключна частина. Варіанти схеми. Вступ: види та функції. Різновиди прийомів вступу до публічної промови.

Виклад: моделі та методи. Особливості композиції основної частини; теза, аргументи. Аргументація: структура та види. Коректні й некоректні прийоми аргументації. Аргументи сильні і слабкі. Заключна частина: типи її побудови. Різновиди прийомів завершення промови Логічна культура оратора. Логічні помилки. Способи інтеграції структурних компонентів тексту: прийоми когезії, проспекція, ретроспекція. Способи впливу на аудиторію. Засоби активізації слухачів: прийом співпереживання, прийом парадоксальної ситуації, формування проблемного питання, апеляції до інтересів слухачів, до подій, часу, місця, до авторитету. Гумористична ремарка.

Основні поняття теми: структура промови, вступ, основна частина, теза, аргумент, заключна частина промови, когезія.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 11, 12, 13, 14, 15.

Змістовий модуль 3.

Риторична культура професійно мовлення

Тема 6. Елокуція. Мовленнєве оформлення промови

Комунікативні якості мовлення: правильність, ясність, виразність, багатство, точність, стислість, достатність, доцільність, художня образність. Робота над стилем та логікою тексту. Рівні прояву образності у мовленні: лексичний (тропи), логічний (аналогізація), синтаксичний (фігури), звуковий (асонанс, алітерація). Риторичні засоби персоніфікації: риторичні звертання та запитання. Мовленнєві стратегії та тактики педагога.

Основні поняття теми: звукопис, асонанс, алітерація; анафора, епіфора, рондо (кільце); троп, метафора, епітет, порівняння, оксиморон, уособлення, синтаксична фігура, стилістична фігура, риторичний вигук, риторичне питання, парадокс, каламбур, хіазм, перифраз.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 2, 3, 4, 14, 15.

Тема 7. Меморія. Акція. Зовнішня культура комунікації

Способи запам'ятовування тексту промови: механічний, логічний, мнемотехнічний. Асоціативні прийоми запам'ятовування («римська кімната» та ін.). Врахування можливостей людського сприйняття («ефект рамки», «магічне число» та ін.). Зовнішня культура комунікації. Невербальні засоби промовця: вигляд, міміка, зоровий контакт, кінесика, паралінгвістичні чинники. Обставини спілкування: мета, кількість учасників, специфіка аудиторії, місце комунікації. Зони комунікації. Вихід до слухачів, міміка, зоровий контакт, пози, жести.

Техніка усного мовлення. Фонаційне дихання, його розвиток, оптимальне голосоутворення, дикція. Норматива артикуляційна база як основа правильної літературної вимови. Засоби ритміко-інтонаційної організації мовленнєвого потоку: інтонація, логічні та психологічні паузи, логічний наголос, мелодика мовлення, темп, тембр мовлення.

Способи подолання хвилювання перед і під час виступу. Стратегія поведінки оратора: підготовка до виступу, вміння сидіти і стояти перед аудиторією, обираючи місце для промови. Риторичні засоби та їх роль в усному мовленні.

Основні поняття теми: меморія, акція, мнемотехніка: концентрація, повторення, асоціація; техніка усного мовлення, фонаційне дихання, голос, дикція, артикуляційна гімнастика, мелодика мовлення, інтонація, пауза, логічний наголос; засоби логіко-емоційної виразності; партитура тексту; невербальні засоби промовця, кінесика, міміка.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 2, 3, 4, 5, 15.

Тема 8. Риторичні форми діалогічного мовлення. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови

Риторичні форми діалогічного мовлення. Сутність полеміки та її види: дискусія, диспут, суперечка. Поняття суперечки. Еристика. Пропонент та опонент. Стратегія суперечки. Етапи суперечки. Види суперечки: за метою та цілями, за соціальним призначенням. Мистецтво полеміки. Етика та етикет полеміста. Полемічні прийоми. Методи маніпуляції та способи їх подолання. Прийоми встановлення контакту з аудиторією. Техніка відповідей на питання, нейтралізації заперечень. Основи ведення ділової бесіди. Методи мовного та невербального впливу в діалогічному педагогічному спілкуванні.

Риторичний аналіз промови як основа удосконалення риторичної майстерності. Критерії оцінки виступу: структурно-смілова характеристика, характеристика мовлення, виконавська майстерність. Самоаналіз і взаємоаналіз виступів.

Основні поняття теми: еристика, дискусія, диспут, полеміка, дебати, ділова бесіда, стратегії ведення бесіди, самоаналіз виступу, взаємоаналіз промов.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 2, 3, 4, 14, 15.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	Бал	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
Початковий	1	Студент може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи
	2	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку
	3	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання
Середній	4	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення викладача
	5	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять
	6	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки
Достатній	7	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні дії
	8	Знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, застосовувати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності; самостійно оцінює
	12	Студент має систематичні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляти власне ставлення до неї. Розвиває свої обдарування і нахили

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема 1. Основи красномовства як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання риторики, її основні поняття (5 год.)

1. З'ясуйте місце риторики як інтегральної дисципліни у колі інших наук про людину.
2. Розкрийте суть зв'язків красномовства з психологією, психолінгвістикою, лінгвістикою, філософією, етикою, логікою, акторською майстерністю, літературознавством, історією, соціологією, педагогікою тощо.
3. Сформулюйте закони риторичної діяльності.

Тема 2. Історія риторики (5 год.)

1. Охарактеризуйте діяльність та риторичні здобутки одного з античних філософів-риторів (за вибором).
2. Випишіть, використовуючи матеріали підручника Мацько Л. І. Риторика / Л. І. Мацько, О. М. Мацько.— К. : Вища шк., 2006.— 311 с., особливості давньоримського ораторського мистецтва.
3. Підготуйте повідомлення «Феофан Прокопович — суспільний діяч, ритор, політик».
4. Створіть презентацію за темою семінарського заняття. Підготуйте повідомлення для виступів за темами (за вибором):
 - Виникнення і характерні риси вітчизняної риторики.
 - Риторика у творчості Івана Вишенського, Григорія Сковороди.
 - Риторика в Києво-Могилянській академії.
 - Риторична спадщина Феофана Прокоповича.
 - Сучасні українські промовці (за вибором студента).
5. Окресліть основні засади неориторики ХХ–ХХІ ст.

Тема 3. Основні види і жанри красномовства, сфери його застосування (5 год.)

Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю у формі тез:

1. Стисло сформулюйте, що таке академічне красномовство. Назвіть основні жанри академічного красномовства та стисло охарактеризуйте кожен з них.
2. Які форми діалогу зі слухачами використовують академічні оратори?
3. Яку роль в академічному красномовстві відіграють фундаментальне наукове знання та аргументація?
4. Дайте стисле визначення політичного красномовства. Назвіть основні жанри політичного красномовства, охарактеризуйте кожен з них.
5. Сформулюйте, що таке юридичне (судове) красномовство.
6. Дайте визначення суспільно-побутового красномовства. У якій сфері функціонує цей вид красномовства. Назвіть основні жанри суспільно-побутового

красномовства і рису, яка їх об'єднує. Яку роль у цьому виді красномовства відіграє імпровізаційно-емоційне начало, гумор тощо?

Тема 4. Етапи творчої діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу (6 год.)

1. Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):
 - Яких вимог до оформлення рукопису майбутнього виступу слід дотримуватися?
 - Схарактеризуйте різновиди підготовчих записів, які використовують оратори для запам'ятовування тексту (конспект, тези, план).
 - Як слід користуватися конспектом під час виступу?
 - Що таке промова-експромт? Хто і в якій ситуації може вдаватися до імпровізації?
 - У чому полягає різниця між темою та головною думкою (метою) промови?
 - Що таке підтема, мікротема? Як вони підводять слухача до розуміння теми промови?
2. Використавши інтернет-ресурси, доберіть текст промови за вашим фахом (обсягом 200–250 слів), складіть тези і план тексту.

Тема 5. Композиція промови. Диспозиція (5 год.)

Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):

- Які три структурні компоненти будь-якого літературного твору виділяють з античних часів?
- Якими способами оратор досягає зацікавлення аудиторії на початку промови?
- На чому базується система логічних доказів у виступі оратора?
- Що таке індукція та дедукція? Наведіть власні приклади.
- Які основні закони логіки не слід порушувати оратору?
- Чи може оратор апелювати до самої лише логіки? Чи тільки логікою визначаються вчинки людей?
- Що таке психологічна налаштованість аудиторії?
- Як оратор мусить враховувати бажання та сподівання людей?
- Чому вправний оратор вміло поєднує в промові логічні та емоційні моменти? Як, на вашу думку, це можна зробити?
- Які прийоми завершення промови ви знаєте?

Тема 6. Елокуція. Мовленнєве оформлення промови (6 год.)

1. Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):
 - Чи можна створити художній образ підбором звуків? Що таке алітерація та асонанс? Наведіть приклади з текстів творів для дітей.

- Чому саме словесний (лексичний) рівень мови є основним засобом творення художнього образу?
 - Дайте визначення поняття *троп*. З якою метою оратори використовують тропи? Спробуйте навести приклади тропів з ораторського мовлення.
 - Наведіть приклади синтаксичних та стилістичних фігур.
2. Проаналізуйте текст промови публічної особи (риторичного спрямування) з погляду використання виражальних засобів (фонетичних, лексичних і синтаксичних).

Тема 7. Меморія. Акція (5 год.)

1. Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):
- Чому важливо встановити контакт з аудиторією?
 - Як підтримувати увагу аудиторії?
 - Назвіть і охарактеризуйте невербальні засоби оратора.
 - Що ви знаєте про зони комунікації?
 - Чому питання виходу до аудиторії потребує особливої уваги?
 - Як встановити візуальний контакт з аудиторією?
 - Які різновиди жестів ви можете назвати? Які жести найбільш доречні під час публічного виступу?
 - Які прийоми для подолання нервової жестикуляції ви знаєте?
2. Користуючись рекомендованими джерелами та інтернет-ресурсами, доберіть 5–10 вправ для розвитку фонаційного дихання та артикуляційної гімнастики; відпрацюйте їх виконання.
3. Доберіть 3–4 скоромовки (чистомовки), які формують певні орфоепічні норми, досконало розучіть їх.
4. Серед ресурсів відеохостингу YouTube та ін. знайдіть два-три відеозаписи художнього читання у виконанні професійних читців чи акторів. Проаналізуйте їх з погляду відповідності критеріям виразного читання: орфоепічної правильності, чіткої дикції, відповідного інтонування.

Тема 8. Риторичні форми діалогічного мовлення. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови (5 год.)

1. Складіть порівняльну таблицю, охарактеризувавши поняття: *дискусія, дебати, полеміка*.
2. Виконайте риторичний аналіз тексту промови (за вибором) за схемою:
- визначити тип промови;
 - визначити тип вступу;
 - визначити модель та методи викладення основної частини;
 - визначити тип закінчення;
 - охарактеризувати мовленнєві засоби виразності.

3. Підготуйтеся до самоаналізу вашого публічного виступу на наступному занятті за схемою:

- Чи вдалося захопити увагу аудиторії та утримувати її протягом усього виступу?
- Чи вдалим був початок виступу?
- Чи вдалося реалізувати задум та не відхилятися від теми?
- Чи вдалим було завершення?
- Чи було сказано все, що планувалося?
- Чи впевнено почувалися на місці оратора?
- Чи хотілося виступити перед цією аудиторією ще раз?

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Максимальна кількість балів за виконану роботу — 12 (оцінюється на семінарському занятті).

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: залік. Виставляється за результатами роботи студента протягом семестру.

6.4. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за 12-бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	
12	A	98-100	зараховано
11	A	94-97	
10	A	93-90	
9	B	89-86	
8	B	85-82	
7	C	81-75	
6	D	74-69	
5	E	68-65	
4	E	64-60	
3	FX	59-35	не зараховано
2	F	34-20	
1	F	19-1	

7. Навчально-методична карта дисципліни «Риторика»

**Разом 90 год: лекції — 26 год, семінарські заняття — 16 год, модульний контроль — 6 год,
самостійна робота — 42 год.**

Модулі	Модуль I.			Модуль II.		Модуль III.		
Назва модуля	Загальні питання теорії красномовства. Основи ораторського мистецтва			Структура риторичної діяльності		Риторична культура професійного мовлення		
Тижні								
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Предмет і завдання риторики, її основні поняття. Риторичні закони	Історія красномовства від доби Античності до сьогодення	Основні види і жанри красномовства	Етапи діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу	Композиція промови. Диспозиція. Когезія	Елокуція. Комунікативні якості мовлення. Мовленнєве оформлення промови. Засоби створення виразності		
Теми семінарських занять	Предмет і завдання риторики, її основні поняття. Риторичні закони	Історія красномовства від доби Античності до сьогодення	Основні види і жанри красномовства	Інвенція. Способи підготовки промови. Конспект, тези, план	Прийоми вступу і завершення промови. Структура основної частини. Теза і аргументи	Елокуція. Комунікативні якості мовлення. Мовленнєве оформлення промови. Засоби створення виразності	Тренінг з техніки усного мовлення оратора. Зовнішня культура риторичного спілкування	Риторичні форми діалогічного мовлення. Еристика. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови
Самостійна робота	Табл. 6.2			Табл. 6.2		Табл. 6.2		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1.			Модульна контрольна робота 2.		Модульна контрольна робота 3.		
Підсумковий контроль	Залік							

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Гузенко І. І. Риторика. / І. І. Гузенко. Львів, 2014. 328 с.
2. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. К. : Вища шк., 2006. 311 с.
3. Педагогічна риторика : історія, теорія, практика / за ред. О. А. Кучерук. К. : КНТ, 2016. 258 с.
4. Плотницька І. М. Ораторське мистецтво / І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін. К. : НАДУ, 2011. 128 с.
5. Прокопчук Л. В. Риторика / Л. В. Прокопчук. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 206 с.

Додаткові

1. Абрамович С. Д. Риторика загальна та судова / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова. К. : Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
2. Афанасьєва Л. І. Основи красномовства. / Л. І. Афанасьєва. Кіровоград, 2014. 108 с.
3. Бондаренко Г. Л. Історія педагогічної риторики / Геннадій Бондаренко. К. : Персонал, 2012. 276 с.
6. Броджі-Беркофф Дж. Барокова гомілетика у східнослов'янському культурному просторі / Дж. Броджі-Беркофф // Contributi italiani al XIV Congresso Internazionale degli Slavisti. Firenze : Firenze University Press, 2008. С. 179–200.
7. Виразне читання : Навчально-методичні рекомендації / О. П. Вартик, О. О. Леонтєва. Тирасполь, 2015. 128 с.
8. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства : навчальний посібник / Л. М. Грицаєнко. К : КНУТД, 2013. 244 с.
9. Єлисовенко Ю. П. Ораторське мистецтво : постановка голосу й мовлення : Навч. посіб. / За ред. В. В. Різуна. К., 2008.
10. Зіневич Л. В. Риторика — наука переконувати / Л. В. Зіневич. Чернігів : Сіверський центр післядипломної освіти, 2016. 28 с.
11. Колотілова Н. А. Риторика. К. : Центр учбової літератур, 2007. 232 с.
12. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. В. Коваліва, В. І. Теремка. К. : ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
13. Макович Х. Я. Словник термінів і понять з риторики. / Х. Я. Макович, Л. О. Вербицька, Н. О. Капітан. Львів, 2016. 140 с.
14. Новий український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. 284 с.
15. Піз А. Мова рухів тіла. Розширене видання. / Алан Піз, Барбара Піз. К, 2015. 416 с.
16. Томан І. Мистецтво говорити. К., 1986. 239 с.
17. Чалдіні Р. Психологія впливу / Роберт Чалдіні. Харків : 2015. 368 с.

Інтернет-ресурси

1. Биркенбил В. Язык интонации, мимики, жестов.
<http://rhetoric-hall.com.ua/content/institut-ritoriki-imeni-dkennedi>
2. Гандапас Радислав. Учимся выступать публично
<http://www.worldmagik.ru/video/90/1>

3. Говори и властвуй. Ораторское искусство для каждого
<http://rhetoric-hall.com.ua/content/institut-ritoriki-imeni-dkennedi>
4. Дикція. 3-ій урок ораторського мистецтва
<http://www.youtube.com/watch?v=jL4MYbvushc>
5. Імідж. Основи ораторської техніки
<http://rhetoric-hall.com.ua/content/institut-ritoriki-imeni-dkennedi>
6. Мистецтво мовлення: риторика і ораторська майстерність
<http://www.youtube.com/watch?v=ZrGDIYnTetY>
7. П'ять золотих правил успішного оратора
http://www.youtube.com/watch?v=K5S5De1_S_I
8. Трибуна лідера. Заговори, щоб я тебе побачив
<http://www.youtube.com/watch?v=6o4YsrR2eI8>